

Περί Ουτοπίας

Η γραφή παρείχε ενίστε στον άνθρωπο τη δυνατότητα να την χρησιμοποιήσει ως μέσο διαφυγής από τα άγχη και τις πιέσεις της καθημερινότητας. Αποτελούσε το πεδίο όπου τον πρώτο και κυρίαρχο ρόλο κατείχε η νόηση του εκάστοτε συγγράφεα, ο οποίος δίχως να δεσμεύεται από τα όρια και τις συμβάσεις της κοινωνίας που δρούσε, δημιουργούσε το δικό του αφηγηματικό κόσμο θέτοντας τις δικές του αρχές και τα δικά του πρότυπα.

Στο χώρο της λογοτεχνίας υπάρχουν αρκετοί συγγραφείς που επιχειρούν αυτή τη φυγή παρουσιάζοντας ένα ιδανικό πολιτικό και κοινωνικό τρόπο ζωής σε τόπους ανύπαρκτους για την εποχή εκείνη. Οι περισσότερες ουτοπίες, όπως αυτή του Τόμας Μουρ (Thomas More), παρουσιάζουν την ιδανική πολιτεία τους ως μυθοπλασία τοποθετώντας τη σε μια μακρινή χώρα στην οποία φτάνει ένας ριψοκίνδυνος ταξιδιώτης. Έχουν γραφτεί πολλές ουτοπίες από τότε που ο Μουρ έδωσε το έναυσμα του λογοτεχνικού αυτού είδους: κάποιες έχουν

απλώς τη μορφή αρκαδικών ονείρων, ενώ άλλες υποδεικνύουν κοινωνικές και τεχνολογικές βελτιώσεις στον πραγματικό κόσμο. Σε αυτές περιλαμβάνονται τα έργα: "La Citta del Sole" (1623) του Tommaso Campanella, "New Atlantis" (1627) του Francis Bacon, "News from Nowhere" (1891) του William Morris, "Herland" (1915) της Charlotte Perkins Gilman και "Lost Horizon" (1934) του James Hilton.

Σύμφωνα με τον Λιούις Μάνφορντ (Lewis Mumford), συγγραφέα του βιβλίου «Η ιστορία των ουτοπιών» οι ουτοπίες

έχουν δυο ουσιαστικές λειτουργίες που προσδιορίζουν και το διαχωρισμό τους σε ουτοπίες φυγής και ουτοπίες ανασυγκρότησης. Οι πρώτες, αφήνουν τον εξωτερικό κόσμο ως έχει ενώ οι δεύτερες, επιδιώκουν να τον αλλάξουν, έτοι ώστε οι άνθρωποι να έχουν επαφές μαζί του με τους δικούς του όρους. Ωστόσο, το δίλημμα που αντιμετωπίζουμε δεν είναι το αν πρόκειται να ζούμε στον πραγματικό κόσμο ή αν πρόκειται να περάσουμε τη ζωή μας ονειρευόμενοι την ουτοπία. Το γνήσιο δίλημμα για τους περισσότερους είναι το δίλημμα ανάμεσα σε μια άσκοπη ουτοπία φυγής και σε μια

σκόπιμη ουτοπία ανασυγκρότησης. Φαίνεται ότι σε ένα κόσμο γεμάτο απογοητεύσεις όπως είναι ο «πραγματικός», πρέπει με τον άλφα ή το βήτα τρόπο να περνούμε μεγάλο μέρος της πνευματικής μας ζωής στην ουτοπία.

Και είναι πράγματι αυτό το στοιχείο της υπέρβασης που κάνει την ουτοπία να διαφέρει από μια ιδεολογία στον κόσμο των εννοιών. Ουτοπικό, λοιπόν, θα ονομάζαμε, λέει ο Κάρλ Μάνχαιμ (Karl Mannheim), εκείνον τον προσανατολισμό που όχι μόνο υπερβαίνει την πραγματικότητα, αλλά και που, καθώς περνά στη δράση, διασπά συνάμα, εν μέρει ή τελείως, την υφιστάμενη τάξη του είναι. Η ανατροπή φαίνεται ότι είναι το κύριο χαρακτηριστικό μιας ουτοπίας που υπάρχει στον καθένα μας άσχετα αν δεν καταφέρνει συχνά να το εκφράσει και διαφέρει από τις ιδεολογίες στο βαθύριο που η ουτοπία αναπτύσσει μια αντίρροπη δράση απέναντι στην υφιστάμενη ιστορική πραγματικότητα.

Από το χώρο της λογοτεχνίας και των

Στο χώρο της λογοτεχνίας υπάρχουν αρκετοί συγγραφείς που επιχειρούν αυτή τη φυγή παρουσιάζοντας ένα ιδανικό πολιτικό και κοινωνικό τρόπο ζωής σε τόπους ανύπαρκτους για την εποχή εκείνη

ιδεών η ουτοπία είναι πρώτα από όλα ένας τρόπος σκέψης που έχει να προσφέρει πολλά ακόμα στον άνθρωπο. Η συνειδητοποίηση του ανύπαρκτου εξεγείρει πολλά συναισθήματα, σκέψεις ακόμα και πράξεις, είναι σίγουρα κάτι που κινητοποιεί ή οφείλει να κινητοποιεί το σύγχρονο άνθρωπο, ο οποίος εθίζεται σε έτοιμες λύσεις που εξυπηρετούν τις εκάστοτε σκοπιμότητες ψευτοιδεολόγων ή φιλοχρήματων συνανθρώπων μας. Η ουτοπία λειτουργεί ως ένα δικαίωμα του ανθρώπου στο όνειρο, στη φυγή, στην αέναη υπέρβαση του είναι του, του πρωσωπικού ή του συλλογικού του τόπου. Πρόκειται για μια συνεχή διάθεση για κάτι, μια διάθεση με ανατρεπτικό χαρακτήρα χωρίς ποτέ να εμπίπτει στη θεμελίωση

μιας κατεστημένης πραγματικότητας.

Χρειαζόμαστε, λοιπόν, σήμερα την ουτοπία; Ισως η απάντηση είναι αυτονόητη! Σήμερα θα έλεγα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, μιας και η ανατροπή, που είναι το κύριο χαρακτηριστικό της ουτοπίας, είναι αυτό που λείπει από την κοινωνία: μια ανατροπή κλίματος, ανατροπή της κρίσης και της δυσάρεστης ψυχολογίας των ανθρώπων. Προβάλει λοιπόν «επιτακτική» η ανάγκη ανασυγκρότησης κυρίως μιας πραγματικότητας έτσι όπως όλοι εμείς θα θέλαμε να είναι! Μπορεί οι απόψεις μας να διαφέρουν αρκεί όμως να προσπαθείς και πάντα να έχεις στο μιαλό ένα σχέδιο, ένα όνειρο για το αύριο, άσχετα αν αυτό δεν είναι άμεσα υλοποίησιμο! ☐

